

**Община Велико
Търново**

Весела Величкова, водещ финансов анализатор
v.velichkova@bcra-bg.com

Силвия Берова, финансов анализатор
berova@bcra-bg.com

Делян Пехливанов, финансов анализатор
d.pehlivanov@bcra-bg.com

Николета Колева, финансов анализатор
n.koleva@bcra-bg.com

	Актуализация 19.02.2015
Кредитен рейтинг на община Велико Търново	
Дългосрочен рейтинг:	BB+
Перспектива:	Стабилна
Краткосрочен рейтинг:	B
Дългосрочен рейтинг по национална скала:	A- (BG)
Перспектива:	Стабилна
Краткосрочен рейтинг по национална скала:	A-2 (BG)

*За да се запознаете с пълната рейтингова история до този момент моля, вижте таблицата в края на този документ

„БАКР - Агенция за кредитен рейтинг“ (БАКР) е третата пълноправна рейтингова агенция в ЕС, регистрирана съгласно Регламент № 1060/2009 на Европейския Парламент и на Съвета на Европа. Присъдените от БАКР кредитни рейтинги важат в целия ЕС и са изцяло равнопоставени с тези на останалите признати от Европейския орган за ценни книжа и пазари агенции, без териториални или други ограничения.

„БАКР – Агенция за кредитен рейтинг“ (БАКР) преразгледа рейтинга на община Велико Търново по новоприетата методология за присъждане на кредитен рейтинг и по новата рейтингова скала и национална скала (вж. <http://www.bcra-bg.com>), с което прекрати статуса „Под наблюдение“ на рейтинга и присъди следните рейтинги на общината:

- **Дългосрочен кредитен рейтинг BB+, перспектива: стабилна, краткосрочен кредитен рейтинг B;**
- **Дългосрочен рейтинг по национална скала A- (BG), перспектива:**

стабилна, краткосрочен рейтинг по национална скала A-2 (BG).

При присъждането на рейтингите е използвана методология за присъждане на кредитен рейтинг на община, утвърдена и влязла в сила на 23 юли 2014г., в съответствие с изискванията на Регламент (ЕС) № 1060/2009. Поради значителните промени в прилаганата рейтингова методология и скали е невъзможно да се прави директно сравнение между така присъдените рейтинги и досега присъжданите от БАКР рейтинги на община Велико Търново (вж. таблицата в края на този документ за рейтинговата история на общината преди последната промяна в методологията).

За изработването на кредитния доклад и присъждането на кредитен рейтинг е използвана информация от оценяваната община, Министерство на финансите, Национален Статистически Институт, Агенция по заетостта, база данни на БАКР, консултанти и други източници на публична информация.

*Дългосрочен / краткосрочен

През 2014г. страната се характеризира с политическа нестабилност. За последните две години (2013 и 2014г.) на власт е 5-то за периода правителство, като от предходните четири правителства две предсрочно прекратяват мандатите си, а другите две са служебни. Наблюдава се бавно и колебливо възстановяване на икономиката, силно зависимо от обема на износа (основно от темповете на възстановяване на икономиката на ЕС), нарастваща безработица, ниско вътрешно потребление и инвестиционна активност.

За първи път след началото на икономическата криза общите приходи на общините в България през 2013г. отбелязват ръст – 11.4%. Делът на собствените приходи обаче намалява, макар и незначително (1.6 п.п., до 39.1%). Собствените приходи нарастват за трета поредна година, при това с темп (6.9%), който е по-голям от отбелязания през предходната година (1.4%). Данъчните приходи отчитат ръст от 7.1%, който надхвърля реализирания през предходната година (4.2%). С 4.2% нарастват и приходите от такси, след понижението през 2012г. (4.6%). Приходите от продажба на общинска собственост са засегнати в значителна степен от икономическата криза и с развитието ѝ неизменно намаляват до 2012г. с изключение на 2011г., когато е отчетено увеличение от 2.5%. 2013г. се характеризира със значителен ръст (21.0%), но въпреки това равнището на тези приходи остава далеч под нивата преди настъпването на кризата. Просрочените задължения на общините в края на 2013г. са в размер на 169 355 хил.лв., което представлява лек спад от 2.6% спрямо предходната година.

През 2013г. населението на община Велико Търново отчита незначителен спад, като това изменение е по-благоприятно както спрямо предходната година, така и спрямо средното за страната. Възрастовата структура почти не търпи промени: делът на трудоспособното население остава по-висок от средния за страната, но делът на подтрудоспособното население е по-нисък в сравнителен план.

През годината се запазва възходящата тенденция в произведената от предприятията продукция, и е отчетен лек ръст от 3.2% на годишна база. Инвестициите в ДМА отчитат

спад през 2013г. за първи път през последните пет години. Понижението възлиза на 16.3% и е основно по линия на сектора на операциите с недвижими имоти, при който инвестициите се свиват с 46.7%, както и „Селско и горско стопанство“ (спад 41.4%). И по двата показателя водещ отрасъл е преработващата промишленост. Общият нетен финансов резултат, генериран от предприятията на територията на общината през 2013г., се запазва положителен, но бележи спад спрямо предходната година от 13.2%

През 2013г. община Велико Търново реализира положителен резултат от оперативна дейност, който е с 15.2% по-малък спрямо предходната година. Той не покрива негативния резултат от инвестиционна дейност, в резултат на което нетният паричен поток е отрицателен. Следва да се отбележи, че през тази година отчетът на бюджета е небалансиран между местни и държавни дейности. Поради редица неотложни разходи за местни дейности - дейности по териториалното развитие и опазване на околната среда, както и необходимостта от финансиране на собственото участие по оперативни програми се е наложило пренасочване на приходи за делегирани от държавата дейности в размер на 3 926 196 лв. за финансиране на местни дейности.

През деветмесечието на 2014г. общината отчита сравнително голям излишък от оперативна дейност, представляващ 15.7% от приходите за местни дейности. Той напълно покрива отрицателния резултат от инвестиционна дейност и така нетният паричен поток е положителен. По информация на ръководството към края на 2014г. са възстановени 1 713 451 лв. за делегираните от държавата дейности.

Приходите за местни дейности на Велико Търново през 2013г. намаляват с 10.6%, а собствените приходи – с 4.4% на годишна база. През 2013г. данъчните постъпления се свиват с 9.4%, по линия на данъка върху придобиване на имуществата (спад 36.9%). Неданъчните приходи запазват равнището си от предходната година. С най-голям дял продължават да са таксите (57% от неданъчните приходи), които се понижават слабо (4.9%). Почти наполовина спрямо 2012г.

	КРЕДИТЕН РЕЙТИНГ Община Велико Търново Кредитен рейтинг*: BB+/B Перспектива: стабилна Национален рейтинг*: A- (BG) / A-2 (BG) Перспектива: стабилна 19.02.2015г.
Евлоги Георгиев 95, ет. 1 гр. София 1142	тел.:(+359-2) 987 6363 www.bcra-bg.com

*Дългосрочен / краткосрочен

намаляват постъпленията от продажба на общинско имущество до ниво от 704 хил. лв., което понижава и дела им в неданъчните приходи до 5% (11% за 2012г.). Това обаче не представлява негативен фактор с оглед непостоянния им характер.

През 2013г. текущите разходи на Велико Търново остават почти без промяна спрямо 2012г. Положителен фактор към края на 2013г. представлява ръстът на капиталовите разходи (близо 80%).

През деветмесечието на 2014г. община Велико Търново реализира собствени приходи в размер на 16 859 хил.лв., които представляват 78.3% от отчетените за 2013г. Близки като дял са и данъчните приходи – 79.0% от събраните през 2013г. Текущите разходи за периода 01-09.2014г. са в размер на 14 951 хил.лв., което представлява 67.7% от отчетените за 2013г. В структурата им не се забелязват съществени промени.

Към 09.2014г. общината отчита просрочени задължения в размер на 1 829 хил.лв., което представлява 9.1% от приходите за местни дейности за деветмесечието на 2014г.

През 2013г. структурата на разходите по функции не търпи значими промени. Разходите за местни дейности и дофинансиране на държавните дейности се запазват доминирани от благоустрояването с дял 42.5% (44.3% през 2012г.). С 5 п.п. до 17.6% нараства делът на разходите за почивно дело и култура. През деветмесечието на 2014г. разходите за благоустрояване се запазват доминиращи, въпреки че делът им продължава да намалява, достигайки 40.1%.

Основно перо в текущите разходи за благоустрояване през 2013г. е чистотата с дял 63.2%, почти непроменен спрямо 2012г. Леко нарастват разходите за следващата по важност дейност – уличното осветление (4.6% годишен ръст, дял 20.8% през 2013г.). Значително повишение (126%) е налице при капиталовите разходи по функцията, като те достигат 1 951 хил.лв. Това е най-високото им ниво за последните 3 години и основна причина за цялостния ръст на капиталовите разходи (заедно с тези за почивно дело и култура). Най-съществени са инвестициите в изграждане,

ремонт и поддръжка на пътната мрежа (79.2% или 1 544 хил.лв.) – както в гр. Велико Търново, така и в селата.

Основната част от инвестициите с извънбюджетни средства (по оперативни програми) също е съсредоточена по тази дейност: 25 039 хил.лв. (от общо 28 697 хил.лв.) са разходвани по проект за подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води (т.нар. „воден проект“). В края на 2013г. е получил одобрение и вторият воден проект на общината за 39 333 хил.лв., който ще бъде реализиран през следващия програмен период (2014-2020).

Проектът за регионално депо при с. Шереметя е забавен поради проблеми с отчуждителни процедури на имоти. През октомври 2014г. е направена първа копка на обекта.

Следва да се отбележи, че през 2013г. общината реализира значителна по обем капиталова програма в сравнение с предходните две години: за 2013г. общите капиталови разходи възлизат на 34 095 хил.лв., за 2012г. – 9 005 хил.лв., а за 2011г. – 12 638 хил.лв. Друг позитивен фактор е повишеният дял на финансирането по оперативни програми: ако за 2011-2012г. той е 60%-65%, то през последната година тежестта му достига 84%.

През 2013г. значително нарастват инвестициите в културните дейности – над пет пъти, достигайки 1 049 хил.лв. Най-много средства са вложени в спортните бази (627 хил.лв., или 59.8%). През деветмесечието на 2014г. общината продължава да инвестира значителни средства за тях – 1 085 хил.лв., 93.8% от капиталовите разходи по функцията, с 10.2% повече отколкото за цялата 2013г. И през двата периода средствата са вложени за реконструкция и модернизация на футболен стадион „Ивайло“. През 2013г. е приключено изпълнението на проект "Създаване и промотиране на иновативни културни събития - Летен оперен фестивал "Сцена на вековете" по ОП „Регионално развитие“ на стойност 417 хил.лв. Завършен е и проект „Подобряване на туристически атракции и свързаната с тях инфраструктура в община Велико Търново“ с общ бюджет 5 602 хил.лв.

*Дългосрочен / краткосрочен

Сравнителният анализ съпоставя основни финансови показатели на община Велико Търново със средните стойности за групата общини, административният център на които е и областен център (с изключение на София). Данните показват, че община Велико Търново се позиционира сравнително благоприятно по разгледаните показатели в сравнителен план.

През периода на актуализация кмет на община Велико Търново е Даниел Панов, заел кметския пост след местните избори през октомври 2011г. През 2013г. събираемостта на основните данъци и такси е повлияна от някои специфични фактори, в т.ч. късно предоставяне на данни от външни институции, необходими за облагането на превозните средства, което е забавило генерирането и изпращането на годишните съобщения за дължими данъци и такси. Ръководството определя като трудно прилагането на мерки за принудително събиране на задължения, но въпреки това през второто полугодие на 2013г. са предприети такива.

БАКР изготвя финансова прогноза на общината за периода 2015-2017г. Получените резултати показват, че при развитие, сходно с прогнозираното, община Велико Търново ще реализира положителен оперативен резултат през целия прогнозен период. Той обаче не е достатъчен да покрие плащанията по кредити, което води до дефицит, налагащ поемането на допълнителен дълг. През 2016 и 2017г. оперативният резултат покрива плащанията по привлечени средства и свободният паричен поток е положителен.

Благоприятно отражение върху рейтинга на общината може да окаже бъдещо устойчиво нарастване на регулярните собствени приходи и генериране на растящ положителен оперативен резултат. Положително влияние би оказало и намаляване на просрочените задължения, както и възстановяване на баланса между държавни и местни дейности в бюджета.

От друга страна евентуално натрупване на просрочени задължения, реализиране на отрицателен оперативен резултат, както и съществено свиване на собствените приходи би могло да доведе до понижение на кредитния рейтинг.

Основни финансови показатели в лева

(лева)	сеп.14	2013	2012
Приходи за местни дейности, в т.ч.	20 158 928	24 090 505	26 936 871
Собствени приходи	16 859 156	21 525 328	22 511 127
- данъчни приходи	7 098 858	8 988 630	9 917 568
- неданъчни приходи	9 760 298	12 536 698	12 593 559
Субсидии и трансфери за местни дейности	3 299 772	2 565 177	4 425 744
Капиталови разходи	2 627 314	4 129 916	2 299 261
Оперативен резултат	3 159 942	566 065	667 765
Оперативен резултат преди лихви	3 233 648	630 140	762 704
Резултат от инвестиционна дейност	-589 363	-2 691 095	2 009 563
Дефицит/излишък за местни дейности	2 570 579	-2 125 030	2 677 328

Резюме на протокола от Рейтинговия комитет:

Членовете на Рейтинговия комитет разгледаха доклада за кредитен рейтинг на община Велико Търново и обсъдиха промените във факторите, определящи кредитния ѝ рейтинг в контекста на променената през юли 2014г. Методология за присъждане на кредитен рейтинг на община.

Предвид специфичния рисков профил на общината, както и състоянието на общата законова регулация на общините в България, базовият рейтинг беше определен на ниво BB+.

Дългосрочният рейтинг по националната скала A- (BG) и краткосрочният A-2 (BG) бяха присъдени въз основа на позиционирането на рейтинговите характеристики на общината в сравнителен план спрямо другите общини в България.

	КРЕДИТЕН РЕЙТИНГ Община Велико Търново Кредитен рейтинг*: BB+/B Перспектива: стабилна Национален рейтинг*: A- (BG) /A-2 (BG) Перспектива: стабилна 19.02.2015г.
	Евлоги Георгиев 95, ет. 1 гр. София 1142

*Дългосрочен / краткосрочен

Рейтингова история:

Рейтингите в таблицата са присъдени по предходната Методология за присъждане на кредитен рейтинг на община и не са директно сравними с рейтингите, присъдени след влизането в сила на актуалната методология от юли 2014г.

	Първоначален рейтинг 08.2007	Актуализация 10.2008	Актуализация 12.2009	Актуализация 24.09.2010	Актуализация 14.12.2011	Актуализация 31.10.2012	Актуализация 24.10.2013
Дългосрочен рейтинг:	BBB-	BBB	BBB	BBB	BBB	BBB+	BBB+
Перспектива:	Положителна	Стабилна	Стабилна	Стабилна	Стабилна	Стабилна	Стабилна
Краткосрочен рейтинг:	A-3	A-2	A-2	A-2	A-2	A-2	A-2